

Onderzoeksrapport

“Steunpuntfuncties op een zorgboerderij”

Projectleden : Jacqueline Kuipers, 255956 (Bestuurskunde)
: Karlijn Eissens, 310587 (Verpleegkunde)
: Martina Veenstra, 299442 (Verpleegkunde)
Opdrachtgever : Philien Blok, USUS Concepts
Begeleiders : Wik Blok en Jinne Woudwijk

Hanzehogeschool Groningen, januari 2009

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Inleiding	4
Hoofdvraag	5
Doelstelling	5
Deelvragen.....	5
Vooronderzoek	6
Aanleiding onderzoek	6
Vooronderzoek: bezoeken zorgboerderijen	7
Onderzoeksmethoden	9
Beargumentering onderzoek	9
Enquête zorgboerderijen.....	10
Interview omgeving	10
Interview (woon)zorgboerderijen	11
Expertinterview omgeving.....	11
Expertinterview financiële en wettelijke kaders	12
Brainstorm	12
Resultaten	13
Uitwerking onderzoeksmethoden	13
Enquêtes zorgboerderijen	13
Enquête/ kwalitatief	13
Interview omgeving	14
Expertinterviews	17
Brainstorm	20
Conclusie	22
Aanbevelingen	24
Discussie	25
Referenties	26

Voorwoord

Voor u ligt het onderzoeksrapport “steunpuntfuncties op een zorgboerderij”, bestemd voor iedereen die hierin geïnteresseerd is. Het onderzoeksrapport beschrijft de resultaten van ons onderzoek, de bevindingen die we tot nu toe gevonden hebben.

We zijn tevreden over de uitkomsten van ons onderzoek, toch is de lage respons van het aantal teruggestuurde enquêtes een aandachtspunt. Bij vervolgonderzoek zou hier meer aandacht aan besteed kunnen worden.

Tevens willen we iedereen bedanken die ons gedurende dit project geholpen heeft:

- Philiën Blok voor de kans die we gekregen hebben om dit onderzoek uit te voeren.
- Wik Blok en Jinne Woudwijk voor hun advies, feedback en begeleiding.
- De eigenaren van diverse (woon)zorgboerderijen in heel Nederland, voor het beantwoorden van onze enquêtes.
- De geïnterviewden van het omgevingsonderzoek voor het beantwoorden van onze interviewvragen.
- De eigenaren van (woon)zorgboerderijen voor de gastvrijheid en informatie die ze ons gegeven hebben tijdens onze bezoeken.
- De experts op het gebied van leefbaarheid, financiën en wet- en regelgeving voor het gebruik maken van hun expertise en het bezoeken van onze presentatie op school.
- Wouter Erenstein voor zijn bijdrage aan het onderzoek.
- En tot slot nog alle mensen die we vergeten zijn te noemen.

Jacqueline Kuipers
Karlijn Eissens
Martina Veenstra

Inleiding

Op dit moment verdwijnen voorzieningen als winkels, bankfilialen e.d. van het platteland. Zelfs grote thuiszorginstellingen overwegen zich terug te trekken van het platteland. Ook de huisarts is vaak afwezig in de directe woonomgeving. Voor jonge gezinnen kan het platteland daarom minder aantrekkelijk worden. Bovendien zijn ouderen die op het platteland wonen steeds meer genoodzaakt om naar grote kernen te trekken. Dit in verband met het verdwijnen van allerlei plattelandsvoorzieningen.

Tegelijkertijd zijn er steeds meer agrarische bedrijven beschikbaar door schaalvergroting of doordat er geen opvolgers zijn om de boerderijen over te nemen. Hierdoor komen boerderijen leeg te staan. Sommige eigenaren zijn genoodzaakt een oplossing te vinden om hun bedrijf draaiende te houden. Agrarische bedrijven worden dan niet (alleen) meer gebruikt voor de landbouw, maar kunnen een andere functie ernaast krijgen. Één van de opties is een (woon)zorgboerderij. Het is daarom van belang de zorgboerderij aantrekkelijk te maken voor diens omgeving.

Om de leegloop van het platteland een mogelijke oplossing te bieden, kan het van essentieel belang zijn een steunpuntfunctie bij een (woon)zorgboerderij te creëren. Steunpuntfuncties zijn voorzieningen die aan een (woon)zorgboerderij op het platteland kunnen worden toegevoegd om zo de leefbaarheid van een omgeving te vergroten. Ook andere gebruikers kunnen bij de zorgboerderij worden betrokken om zo de leefbaarheid van een omgeving te bevorderen. Ze kunnen daarnaast een bijdrage leveren aan de instandhouding van de zorgboerderij. Veel zorgboerderijen bevinden zich namelijk op het platteland, waar ook de bovengenoemde problemen zich voordoen.

Daarnaast kunnen zorgboerderijen veel meer voor hun omgeving betekenen, ze kunnen hieraan bijdragen door steunpuntfuncties te ontwikkelen. Hierbij kan er gedacht worden aan kennis, ervaring, tijd, personeel en ruimte. Bij het opzetten van woon-, welzijn- en zorgfuncties kan er ten slotte ook gedacht worden aan innovatieve steunpuntfuncties zoals domotica en dorpsportals. Vanuit de zorgboerderij gezien, levert een steunpuntfunctie genoeg goodwill en naamsbekendheid op. Bovendien kan de omgeving ook van een steunpuntfunctie profiteren, het kan bijvoorbeeld fungeren als een centrale ontmoetingsplek.

De aanleiding voor het schrijven van dit onderzoeksrapport is de opdracht, die wij als studenten van het atelier, van opdrachtgever USUS Concepts hebben gekregen. USUS Concepts is een expertisecentrum op het gebied van Wonen, Welzijn en Zorg. Bij de uitvoering van dit onderzoek hebben we gebruik gemaakt van de Quality of Life uitgangspunten die ons door USUS Concepts zijn aangereikt. Quality of Life is gebaseerd op 5 pijlers. Deze pijlers bestaan uit de aspecten huisvesting, sociaal netwerk, gezondheid, veiligheid en werk en inkomen. Het beschrijft de wijze waarop er tegen leefbaarheid kan worden aangekeken. In dit rapport wordt hier dan ook verder op ingegaan.

Op basis van de bovenstaande gedachte, hebben we een aantal onderzoeksvragen opgesteld. Deze hebben betrekking op de hoofdvraag, doelstelling en deelvragen. De uitwerking van de deelvragen is overigens in het document "bijlagen" te vinden.

Hoofdvraag:

Welke rendabele (innovatieve) (woon-, welzijn- en zorg)steunpuntfuncties kun je toevoegen aan (potentiële) (woon)zorgboerderijen, gebaseerd op de behoeften van de directe omgeving?

Doelstelling:

"Het doel is om voor (potentiële) (woon)zorgboerderijen te onderzoeken welke (innovatieve) (woon-, welzijn- en zorg-)functies, gebaseerd op de behoeften van de (directe) omgeving en de doelgroepen, kunnen worden toegevoegd, waarmee de (woon)zorgboerderij kan dienen als steunpunt voor bewoners in de directe omgeving.

Dit om zo de (woon)zorgboerderijen solider in de markt te positioneren, een gezonde financiële basis te geven en in te spelen op de behoeften van de omgeving."

Deelvragen:

Algemeen

- Wat is een (woon)zorgboerderij?
- Wat wordt verstaan onder een steunpuntfunctie?
- Welke soorten zorgboerderijen zijn er en welke functies kunnen ze hebben?
- Welke zorgvragers kunnen op een (woon)zorgboerderij ontvangen worden?
- Wat zijn woon, welzijn en zorgfuncties?

Omgevingsanalyse

- Wat is de omgeving van een (woon)zorgboerderij?
- Wat wordt er onder een leefbare omgeving verstaan?
- Hoe groot kan het bereik van een steunpuntfunctie van een (woon)zorgboerderij zijn (reikwijdte, draagvlak en drempelwaarde)?
- Hoe kan een steunpuntfunctie de leefbaarheid op het platteland ondersteunen?
- Wat zijn de wensen en behoeften van de omgeving van een (woon)zorgboerderij?
- Welke factoren zijn van belang in de omgeving en op de (woon)zorgboerderij zelf om een steunpunt te creëren?

Financiële, maatschappelijke en wettelijke kaders

- Hoe kan een steunpunt gefinancierd worden?
- Welke wet- en regelgeving komen hierbij aan de orde?
- Welke (lokale) maatschappelijke ontwikkelingen spelen in op steunpuntfuncties van (woon)zorgboerderijen?

De opbouw van het verslag ziet er als volgt uit:

Als eerste wordt het vooronderzoek beschreven, deze geeft een korte weergave van de oriëntatiefase aan. Vervolgens worden de onderzoeksmethoden besproken, de meetinstrumenten worden hierin uitvoerig vermeld. Daarna worden de resultaten van het onderzoek behandeld, gevolgd door de conclusie waarin de bevindingen worden beschreven. Daarop volgt de aanbeveling, hierin wordt een beschrijving van de adviezen gegeven. Tenslotte eindigt het verslag met de discussie, deze laat zien tegen welke discussiepunten we gedurende ons onderzoek zijn aangelopen.

Vooronderzoek

In dit hoofdstuk laten we een weergave van de oriëntatiefase zien. We hebben ons georiënteerd op diverse onderwerpen om zo een beter beeld van (woon)zorgboerderijen, steunpuntfuncties en alles wat hiermee te maken heeft te krijgen. Als eerste wordt er in dit hoofdstuk iets over de opdrachtgever verteld. Vervolgens gaan we in op de eisen en wensen van de opdrachtgever en wat hun belang bij dit onderzoek is. Tot slot gaan we kort in op het vooronderzoek, wij hebben hierbij enkele zorgboerderijen in Groningen bezocht.

Aanleiding onderzoek

Zoals in de inleiding al verteld is, is USUS Concepts de opdrachtgever van dit project.

USUS Concepts is een expertisecentrum voor onderzoek en ontwikkeling, kennistransfer en netwerkvorming op het vlak van wonen, welzijn, leefbaarheid en zorg.

De inzet van USUS Concepts is gericht op de klant achter de klant: de eindgebruiker. USUS Concepts streeft de doelen na in een netwerk van personen en maatschappelijke instellingen die zelf een actieve bijdrage aan Research & Development (onderzoek en ontwikkeling) en innovatie leveren.

USUS Concepts kent drie inhoudelijke taken:

1. Onderzoek naar en ontwikkeling van nieuwe concepten:
2. Netwerken voor actieve innovators:
3. Genereren concurrentievoordelen door kennisdeling en -creatie:

Door de leegloop op het platteland komen steeds meer boerderijen leeg te staan. USUS Concepts speelt hier op in door deze leegstaande boerderijen op te kopen en te kijken of er aan zo'n bedrijfspand een functie kan worden toegevoegd. Hierbij staat het ontwikkelen van een steunpuntfunctie voorop. Op die manier wil men voorkomen dat de leefbaarheid op het platteland nog verder afneemt. Dit is dan ook relatie met de doelgroep van dit project, de zorgboeren. Zij kunnen veel meer voor hun omgeving betekenen. Ook woningcorporaties en/of bedrijfsmakelaars kunnen iets aan het onderzoeksrapport hebben. Zij krijgen namelijk ook regelmatig leegkomende agrarische bedrijfspanden aangeboden.

Wat voor belang heeft USUS Concepts bij dit onderzoek?

USUS Concepts besluit of de uitkomst van het onderzoeksrapport gebruikt wordt voor advisering en eventueel voor vervolgonderzoek aan woningcorporaties/projectontwikkelaars wordt aangeboden.

USUS Concepts gaat hierbij uit van de volgende wens:

- 1) Onderzoeken of in een leegstaande boerderij eventueel een steunpunt kan worden ontwikkeld.
- 2) Nagaan of bestaande (woon)zorgboerderijen (of uitbreiding hiervan) met steunpuntfuncties kunnen worden voorzien om zo de leefbaarheid van een gebied te stimuleren.

De uitkomst van ons onderzoek zal uiteindelijk uit moeten wijzen welke voordelen dit voor alle betrokkenen op kan leveren.

Voor USUS Concepts zijn daarnaast drie onderzoeksonderdelen van belang. Dit zijn de volgende:

- Het schrijven van een onderzoeksrapport met de onderzoeksresultaten en conclusies die hieruit getrokken kunnen worden.
- Het maken van een algemene handreiking, die gebruikt kan worden bij de ontwikkeling van plattelandsservicepunten. De volgende eisen staan hierbij centraal:
 - De handreiking moet tastbaar zijn
 - Het uiterlijk moet aantrekkelijk zijn (presentatie)
 - De handreiking moet digitaal zijn
- Het organiseren van een bijeenkomst waarbij de uitkomsten van ons onderzoek gepresenteerd worden.

Daarnaast gaf de opdrachtgever van USUS Concepts aan, het op prijs te stellen dat de handreiking een open einde heeft. Reden hiervoor is dat het document dan in de toekomst door “andere experts” kan worden aangevuld.

Vooronderzoek: bezoeken zorgboerderijen

Voor aanvang van het officiële onderzoek, hebben we eind september een aantal zorgboerderijen bezocht om zo meer te weten te komen over verschillende (woon)zorgboerderijen. Het doel hiervan was om onze kennis betreft zorgboerderijen (in het algemeen) te verbreden. Uitgaand van de deelvraag “Welke soorten zorgboerderijen zijn er en welke functies kunnen ze hebben?”, zijn we ons vooronderzoek begonnen.

Om onze kennis te verbreden met betrekking tot zorgboerderijen hebben wij voor drie verschillende (woon)zorgboerderijen gekozen. Deze zorgboerderijen voeren verschillende werkzaamheden uit en werken of gaan uit van verschillende visies (concept zorgboerderij).

We hebben een drietal zorgboerderijen bezocht, dit zijn de volgende:

- 1: Filadelfia zorgboerderij Kardingse
- 2: Hoeve Paradij Aduard
- 3: De Wiershoeck

Over elke (woon)zorgboerderij gaan we in het kort een stukje vertellen.

Filadelfia Zorgboerderij:

De Filadelfia zorgboerderij ligt in een natuurgebied, dicht tegen de stad Groningen aan. De zorgboerderij biedt dagbesteding aan mensen met een licht tot matig verstandelijke beperking, contactstoornis, psychische stoornis, niet aangeboren hersenletsel of andere arbeidsbeperking vanaf de leeftijd van 16 jaar, voor zowel mannen als vrouwen die ondersteunende of activerende begeleiding nodig hebben. De zorgboerderij biedt dagbesteding aan, waarbij werken centraal staat. De deelnemers worden dan ook beschouwd als medewerkers. Zij verrichten op de boerderij een grote variëteit aan zinvolle activiteiten zoals de verzorging van dieren, het beheren van een imkerij en houtkloverij, het opzetten en onderhouden van de moestuin en siertuin. Het werk van de zorgaanbieder vloeit voort uit de Christelijke geloofsovertuiging. De zorgboerderij is in 2005 opgericht.

Hoeve Paradij Aduard

Hoeve Paradij is een zorgboerderij vlak buiten de stad Groningen. De zorgboerderij biedt mensen (jonger dan 18 jaar) met een verstandelijke, sociale of psychische beperking een zinvolle en gevarieerde dagbesteding. Dit bestaat ook uit boerderijactiviteiten. Daarnaast bieden ze kinderen met een beperking ook de mogelijkheid om te komen logeren in de weekenden of schoolvakanties. De zorgvragers krijgen hierbij professionele ondersteuning en begeleiding op maat, in een sociale en christelijke omgeving. Deze zorgboerderij is overigens begin 2008 opgericht.

De Wiershoeck

De Wiershoeck bevindt zich in de stad Groningen, in hart van de wijk Beijum. Het is een vrijwilligersbedrijf en heeft als doelstelling mensen vanuit verschillende achtergronden een zinvolle tijdsbesteding te bieden met behulp van het werkaanbod op de boerderij. Er zijn snijbloemen-, groenten- en siertuinen. De tuinen worden zonder kunstmest en bestrijdingsmiddelen onderhouden. Er worden veel boeketten gemaakt van mei tot november en die worden vanuit de boerderij, maar ook via andere afnemers, verkocht. In de herfst worden de bloemen die speciaal voor het drogen geselecteerd zijn in allerlei bijzondere kransen verwerkt. Eigenlijk komt het er op neer dat de Wiershoeck arbeidsre-integratie aan mensen met een beperking biedt, om hen weer in contact met de samenleving te brengen. De zorgboerderij is in 1981 opgericht.

Conclusie:

Na deze drie zorgboerderijen te hebben bezocht, is ons beeld wat betreft zorgboerderijen (in het algemeen) een stuk duidelijker geworden. Uit het vooronderzoek is naar voren gekomen dat eigenaren van deze zorgboerderijen hun zorgboerderij starten op grond van hun eigen idealisme. We zijn daarnaast meer te weten gekomen over welke soorten zorgboerderijen er zijn, welke functies ze kunnen vervullen en welke soorten werkzaamheden/activiteiten er zoal worden uitgevoerd.

Onderzoeksmethoden

Om te onderzoeken welke steunpuntfuncties men toe kan voegen aan (woon)zorgboerderijen, gebaseerd op de behoeften van de directe omgeving, is het nodig om goede onderzoeksmethoden te gebruiken. Dit hoofdstuk beschrijft daarom de beargumentering van het onderzoek en de meetinstrumenten die we hierbij gebruikt hebben. De meetinstrumenten hebben vooral een toetsend karakter om het onderzoek zo betrouwbaar mogelijk te laten verlopen. Verder worden de gebruikte methoden hieronder stap voor stap beschreven. Uitgaand van de doelgroep, het materiaal en de procedure die we hierbij volgen, gaan we hier verder op in.

Beargumentering onderzoek

Er is voor gekozen om 3 willekeurige (woon)zorgboerderijen te onderzoeken. We hebben voor drie (woon) zorgboerderijen gekozen omdat dit ons een duidelijk beeld geeft en omdat we gezien de tijd niet meer dan drie zorgboerderijen konden gebruiken voor ons onderzoek. Per (woon)zorgboerderij hebben wij 10 omgevingsinterviews afgenomen. Wij hebben voor dit aantal gekozen omdat wij op deze manier een duidelijk beeld krijgen van de behoeften van de directe omgeving. Om tot een goed onderzoek te komen is het van belang dat er veel doorgevraagd wordt op bepaalde onderwerpen, dit om het onderzoek zo betrouwbaar en valide mogelijk te laten verlopen. Omdat de projectleden niet allemaal evenveel ervaring hebben op het gebied van onderzoek zal ook geschat moeten worden wat haalbaar is in verband met de tijd (half jaar) en de gekoppelde opdrachten en activiteiten op school. De keuze voor de geselecteerde zorgboerderijen is gemaakt vanuit het idee om zowel woonvormen en dagbestedingen te onderzoeken.

We hebben daarnaast ook enkele bewoners uit de directe omgeving van de (woon)zorgboerderijen geïnterviewd, dit om zo een duidelijker beeld te krijgen van hun kijk op de (woon)zorgboerderij en de ideeën en behoeften die men daarbij zal noemen. Om er achter te komen of er een typisch ander beeld per generatie is, hebben we zoveel mogelijk mensen van verschillende leeftijden (variërend van 17 tot 91 jaar) geïnterviewd. Door de toenemende vergrijzing is er een grote kans dat voornamelijk ouderen geïnterviewd zullen worden, daarom is er voor gekozen om zoveel mogelijk mensen van verschillende leeftijden te interviewen. Er is dus specifiek gezocht om ook jongere mensen te bereiken. Wat de significantie betreft, zijn er niet genoeg respondenten onderzocht om dit landelijk sterk te maken (we kunnen hier geen wetenschappelijke conclusies uit trekken). Het is wel mogelijk verder te gaan met dit onderzoek om dit alsnog te bereiken. Verschillende meetinstrumenten die hierbij gebruikt kunnen worden zijn terug te vinden in boeken van *Baarda en de Goede, 2006*

De experts bij wie we een interview hebben afgenomen hebben kennis op het gebied van leefbaarheid, financiën, wettelijke kaders en steunpuntfuncties. Deze kennis hebben de experts goed over weten te brengen op ons. We hebben deze verkregen informatie goed kunnen gebruiken voor de resultaten van het onderzoek.

Verder hebben we er voor gekozen om op basis van www.zorgboeren.nl, 50 zorgboeren door heel Nederland een enquête te sturen. Dit om ons onderzoek zo betrouwbaar mogelijk te laten verlopen. We hebben een aantal provincies door heel Nederland uitgekozen waarbij wij een duidelijk beeld konden krijgen van de ontwikkelingen bij (woon)zorgboerderijen, Karlijn heeft de provincies Brabant, Zuid-Holland, Gelderland, Flevoland en Utrecht geënquêteerd en Martina de provincies Friesland, Groningen, Drenthe, Overijssel en Noord-Holland. Zeeland en Limburg hebben we geen enquêtes gestuurd, omdat het anders niet uit kwam met de verdeling. We hebben ieder namelijk 5 provincies benaderd. Op grond van soort zorgboerderij (*zie bijlagen: uitwerking deelvragen*), doelgroep en de ligging (dicht bij de stad of ver weg van de stad) hebben we onze keuzes gebaseerd.

Op zorgboeren.nl werden er bij een aantal provincies minder (woon)zorgboerderijen benoemd. Vandaar onze keuze om hier een geringere hoeveelheid enquêtes naartoe te sturen. We hebben hiervoor gekozen om zo een betere verdeling van de verschillende zorgboerderijen (in alle provincies) te krijgen. Bovendien wilden we hiermee bereiken dat er variërende resultaten naar voren zouden komen.

Respons: de reacties waren over het algemeen positief, maar soms ook negatief. Veel zorgboeren stuurden geen enquêtes terug, wat leidde dat we na een week nog 40 enquêtes naar andere provincies hebben gestuurd. Een aantal weken later hebben we een tweede herinneringsmail gestuurd vanwege de lage respons. Uiteindelijk hebben we 19 van de (beoogde) 90 enquêtes terug gekregen. We hadden een grotere respons verwacht, gezien het feit dat we totaal 90 enquêtes hebben verstuurd.

Zorgboerderij en omgeving:

Dit kopje beschrijft alle enquêtes en interviews die we onder (woon)zorgboerderijen en de mensen uit de omgeving gehouden hebben.

Enquête (woon)zorgboerderijen

Doelgroep

Tenminste 50 (woon)zorgboerderijen.

Door enquêtes naar zorgboerderijen in heel Nederland te versturen willen we hier meer over te weten komen. Hierdoor kunnen we kijken welke ontwikkelingen er op de zorgboerderijen plaatsvinden en welke ideeën de zorgboeren hebben over steunpuntfuncties.

Materiaal

Enquête

Internet (e-mail)

SPSS (statistisch computerprogramma)

Procedure

Er wordt een maillijst gemaakt van tenminste 50 (woon)zorgboerderijen. Aan deze (woon)zorgboerderijen wordt een email gestuurd met een verzoek de enquête uit de bijlage in te vullen. De resultaten zullen per termijn worden verwacht indien de (woon)zorgboerderij betrokken wil worden bij het onderzoek.

Interview omgeving (leefbaarheid)

Doelgroep

De doelgroep bestaat uit mensen woonachtig in de omgeving van een (woon)zorgboerderij. De mensen moeten uit verschillende milieus komen om zo tot de meest uiteenlopende opinie van leefbaarheid te meten. Deze milieus hebben we gekozen op grond van sociale klasse in de buurt. Bovendien moet er verschil in leefbaarheid zijn op de plekken waar de respondenten uit de doelgroep wonen. Een vereiste tijdens het interviewen is, dat de geïnterviewden van leeftijd variëren. Door de vergrijzing is de kans groot dat alle geïnterviewden rond de 65+ zullen zijn. Wij willen juist van verschillende generaties hun mening, behoeften en wensen horen.

Materiaal

Meetinstrument: Interview met open vragen.

Schrijfmateriaal

Opnamemateriaal

Procedure

De respondenten worden uitgenodigd voor een gesprek, het liefst bij hen thuis, dit mag ook elders (bijvoorbeeld tijdens een wandeling in de buurt) of op een plek door hen bepaald.

Het gesprek wordt daar geopend en er wordt objectief geïnformeerd naar de opinie van de leefbaarheid op het platteland, dit hoeft niet vergeleken te worden met het stadsleven.

Het gesprek wordt opgenomen en er zullen door de onderzoekers aantekeningen worden gemaakt over dit gesprek (bijvoorbeeld over dingen die niet op geluidsopnameapparatuur komen te staan).

Ook zal de locatie worden vermeld. Achteraf zal het gehele gesprek nageluisterd worden en de relevante stukken worden geselecteerd en genoteerd als resultaat, eventueel kan hier een conclusie uit worden getrokken. De bewoner blijft anoniem.

Raadpleging experts:

Interview (woon)zorgboerderijen

Doelgroep

Eigenaren/beheerders (woon)zorgboerderijen en indien mogelijk de “zorgvragers”.

Geïnterviewden:

- Zorgboerderij De Mare, Westervelde
- Zorgboerderij De Oude Nadorst, Groningen
- Stichting Droomkinderen, Boertange
- Zorgboerderij Het Boshuis Anderen
- Zorgboerderij Olde Witte Schoule, Vriescheloo
- Zorgboerderij De Wiershoeck, Beijum, Groningen
- Zorgboerderij Hoeve Paradij, Aduard
- Zorgboerderij Filadelfia, Kardingse, Groningen

Materiaal

Interview (Topics/Vragen)

Schrijfmateriaal

Voicerecorder

Procedure

Met tenminste 3 eigenaren/beheerders wordt afgesproken waar en wanneer het interview gaat plaatsvinden. Tijdens de ontmoeting stellen de onderzoekers zich voor. Van tevoren wordt afgesproken wat de voorwaarden zijn qua anonimiteit en bekendheid. Het interview wordt gehouden door minimaal twee onderzoekers. De één houdt verbaal het interview, de ander noteert en neemt het gesprek op nadat de voorwaarden zijn besproken.

Er mag worden afgeweken van het onderwerp. Het doel is om het gesprek binnen 60 minuten af te ronden. Er kan ook met de eigenaar/beheerder worden afgesproken om het korter/langer te doen. Er kunnen ook vervolgspraken worden gemaakt ter verdieping van het besprokene.

Expertinterview omgeving (leefbaarheid platteland)

Expert(s)

Hiervoor gaan we deskundigen interviewen die kennis hebben op het gebied van de leefbaarheid. Ze beschikken over ruime kennis en ervaring.

Materiaal

Topicslist

Schrijfmateriaal

Voicerecorder

Procedure

De expert zal worden uitgenodigd ter informatie en advies over de leefbaarheid op het platteland. Het gesprek wordt opgenomen m.b.v. een voicerecorder en er zullen door de onderzoekers aantekeningen worden gemaakt over dit gesprek. Het gesprek is open en informatief. Indien gewenst wordt niet de naam, enkel de functie van de persoon beschreven in de rapportage. Uiteraard wordt ook verteld dat de tape alleen gebruikt wordt voor de verwerking van de gegevens en dat deze later zal worden vernietigd. De te hanteren procedure voor het uitvoeren van onderzoek is vergelijkbaar met het stukje “interview omgeving”.

Expertinterview n.a.v. financiële en wettelijke kaders zorgboerderijen

Expert(s)

Hiervoor gaan we deskundigen interviewen op het gebied van financiën en overheidsgerelateerde budgetten rondom zorgboerderijen en vooral rondom steunpuntfuncties.

Materiaal

Topicslist
Schrijfmateriaal
Voicerecorder

Procedure

Een expert zal worden uitgenodigd voor een gesprek over financiën en overheidsgerelateerde budgetten. De onderzoeker is van tevoren ingelezen in de situatie.

Brainstorm (met experts)

Onderwerp

Welke steunpuntfuncties kunnen aan een zorgboerderij worden toegevoegd?

Materiaal

Whiteboard
Schrijfmateriaal

Procedure

Er zal een exploratieve brainstormsessie gehouden worden met experts, senioren en studenten van het atelier.

Conclusie:

De uitvoering van de bovenstaande methoden is goed verlopen. We hebben eerst de (woon)zorgboerderijen en de omgeving hiervan geïnterviewd, dit viel ons wat tegen vanwege de weersomstandigheden. Toch waren de resultaten uiterst bruikbaar voor ons onderzoek. Vervolgens hebben we enkele experts geïnterviewd, ook hier waren we blij over de resultaten van het interview. De brainstormsessie was eveneens een succes waar we veel aan hebben gehad. Er kwamen veel vernieuwde ideeën met betrekking tot ons onderzoek los. Dit heeft dan ook een bevorderende werking op ons project gehad.

Wat ons echter tegenviel was de lage respons van het aantal ingevulde enquêtes. We hadden hier meer van verwacht. Ondanks dat hebben we enquêtes terug gekregen van hele enthousiaste zorgboeren, die erg graag aan ons onderzoek wilden meewerken.

Resultaten

Naar aanleiding van de door ons gekozen onderzoeksmethoden en het gehouden onderzoek, geven we in deze paragraaf antwoord op de bevindingen van ons onderzoek. Als groep hebben we verschillende methoden gehanteerd om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden. Deze worden hieronder weergegeven en laten zien in hoeverre de resultaten overeen komen met onze verwachte resultaten. In de beargumentering staat hoe we tot onze besluitvorming zijn gekomen.

Uitwerking onderzoeksmethoden

Dit stuk laat alle methoden zien die we gebruikt hebben bij de uitvoering van ons onderzoek. De volgende onderzoeksmethoden komen hierbij aan de orde:

- Enquêtes zorgboerderijen
- Interview omgeving
- Raadpleging experts (op diverse vlakken)
- Brainstorm

Enquêtes zorgboerderijen:

De resultaten van de enquête zijn verwerkt via SPSS. Dit is gedaan omdat er via het programma SPSS gemakkelijk tabellen gemaakt kunnen worden en verbanden gelegd kunnen worden tussen de gegevens. Hieronder een selectie van de resultaten van de 19 ingevulde enquêtes die opvallend waren (*zie bijlagen*).

Enquête zorgboerderijen

Van de deelnemende (woon)zorgboerderijen (19) kwam ongeveer 58% van het platteland. De meeste (woon)zorgboerderijen ontvangen mensen met een lichamelijke en/of verstandelijke beperking (84%), psychiatrische ziekte (47%) en jongeren die onder jeugdzorg vallen (42%). Ze ontvangen niet of bijna geen (ex)gedetineerde (0%), (ex) verslaafden (5%) en werklozen (10%). De meeste (woon)zorgboerderijen bieden dagopvang (68%). Daarnaast biedt 32% van de (woon)zorgboerderijen logeerweekenden en 21% 24-uursopvang. Het betrekken van de omgeving bij de (woon)zorgboerderij wordt door 74% van de (woon)zorgboerderijen door middel van open dagen gedaan. 68% van de (woon)zorgboerderijen hierbij gebruik van vrijwilligers. 74% van de geënquêteerden betreft de buurt meer bij hun zorgboerderij door gebruik te maken van andere media.

Enquête/ kwalitatief

Hieronder de resultaten van de open vragen:

Uit de enquête blijkt dat ongeveer 57% van de (woon)zorgboerderijen zich in een landelijke omgeving bevinden, te midden van natuurgebieden en/of weilanden. 47% van de geënquêteerden zeggen dat er ouderen in de omgeving wonen. 63% laat weten dat er volwassenen in de omgeving wonen zonder kinderen. Bovendien wonen er weinig jongeren in de omgeving, 32 % geeft dit aan.

De geënquêteerden geven aan voldoende voorzieningen in de omgeving te hebben. Het merendeel beschrijft voldoende zorgvoorzieningen. Hiervan gaf 63 % aan kinderopvang in de buurt te hebben. Wat betreft de postvoorziening, zegt 58% dat deze er binnen een straal van 5 km is. De diensten die in de omgeving worden aangeboden zijn de volgende: bejaardenhuis, thuiszorg/mantelzorg, gezondheidscentrum met diverse zorgverleners/huisartsenpost, alfahulpen, begeleid wonen, kinderopvangcentra, tafeltje dekje, boodschappendienst, consultatiebureau, dierenarts, winkelcentra met diverse winkelvoorzieningen, postvoorziening, dorps huis, bibliotheek, school, brandweer, regionale omroep, sportverenigingen, zwembad, theater, eetgelegenheden/cafés, openbaar vervoer, (thuis)kapper, pedicure, bank/ pinautomaat.

Op de vraag wie gebruik maken van steunpuntfuncties kwamen uiteenlopen antwoorden. De volgende gebruikers kwamen naar voren:

Touristen, fietsers/wandelaars, stagiaires, vrijwilligers, dorpelingen/omgeving, ouderen, leerlingen/studenten, kampeerders, verenigingen, ouders van cliënten, instanties of deskundigen en mensen van buitenaf met een verstandelijke beperking.

De activiteiten van de hulpboeren bestaan meestal uit de verzorging van vee, (moes)tuin en bosonderhoud. Ook worden er activiteiten gedaan zoals; onderhoud van de boerderij en omgeving, kantinewerkzaamheden, mini-campingwerk en theehuiswerkzaamheden.

De activiteiten die de zorgboeren als steunpuntfunctie beschouwen:

Weekend en vakantieopvang, plantverkoop, dagopvang, educatie, minicamping, advisering/doorverwijzing van/naar andere hulpverleningsinstantie, landschapsonderhoud, activiteiten met lokale basisschool, theehuisje, (biologische) boerderijwinkel, werkplaats/kantine, hond uitlaten, rondleidingen, horeca, dierverzorging, naschoolse opvang en kinderveestjes.

Daarnaast geeft 31% aan activiteiten aan te bieden, dit om de buurtbewoners meer bij de (woon)zorgboerderij te betrekken. De volgende activiteiten worden aangeboden:

Open staan voor bezoekers, meeloopdagen organiseren voor bedrijven, zorgen voor voldoende activiteiten, open dagen, evaluaties, rondleidingen, nieuwsbrieven en andere festiviteiten aanbieden.

Tot slot staan bijna alle geënquêteerden open voor nieuwe ontwikkelingen en hebben ze zelf al veel ondernomen op het gebied van nieuwe ideeën/uitbreidingen. 40% van de zorgboeren geeft aan ideeën te hebben die zij graag in de omgeving gerealiseerd willen hebben. Bijvoorbeeld een buurthuis/buurtcafé, openbaar vervoer, kampeerboerderij, recreatie, buslijn en logeeropvang voor kinderen/jongeren beneden de 18 jaar.

Conclusie:

Uit de enquêtes valt op te maken dat de meeste (woon)zorgboerderijen zich op het platteland bevinden. Opvallend is het feit dat er veel mensen zonder kinderen en ouderen in de omgeving wonen. Daarnaast wonen er maar weinig jongeren in de omgeving. De meeste eigenaren van zorgboerderijen geven aan voldoende voorzieningen in de buurt te hebben. Toch moeten sommige eigenaren meer dan 5 km. moeten afleggen voor diverse voorzieningen. Zorgboeren maken over het algemeen steeds meer gebruik van steunpuntfuncties. Het aanbieden van steunpuntfuncties loopt hierbij uiteen. Ze bieden allerlei activiteiten aan (zoals open dagen en cursussen) om de leefbaarheid op het platteland te vergroten. Uit de enquêtes blijkt dat buurtbewoners hier open voor staan en dat ze worden betrokken bij allerlei activiteiten. Ook staan de meeste zorgboeren wel open voor nieuwe ontwikkelingen om zo hun zorgboerderij meer gestalte te geven.

Interview omgeving:

Hieronder de resultaten van de 30 omgeving interviews. Er zijn 10 interviews in 3 verschillende dorpen gehouden, te weten Adorp, Vriescheloo en Anderen. In elk dorp staat een (woon)zorgboerderij die gebruikt is voor het onderzoek. De resultaten zijn verwerkt vanuit de vijf pijlers van Quality of Life.

Huisvesting

Uit de leeftijd van de geïnterviewden valt op te maken dat de leeftijd varieert tussen de 17 en 91 jaar. Het merendeel van de populatie bestaat dus uit oudere mensen. Over de periode dat de ondervraagden in een dorp wonen, valt te zeggen dat dit verschilt van 6 weken tot 56 jaar. De meeste ondervraagden zijn samenwonend (of gezin), een minderheid is gescheiden of alleen staand.

De reden waarom mensen in Adorp, Vriescheloo en Anderen zijn komen wonen komt vrij overeen. Men is vooral naar de dorpen toe verhuisd vanwege de rust en de landelijke omgeving. Ook komt naar voren dat veel Westerlingen deze dorpen hebben betreden, dit vanwege het grote prijs,- en ruimteverschil in vergelijking met woonruimte in het Westen.

Om te onderzoeken wat de ondervraagden precies onder leefbaarheid verstaan, hebben we hierover enkele vragen gesteld. De reden waarom we dit gevraagd hebben is om te onderzoeken of het referentiekader van de geïnterviewden overeenkomt met onze verwachtingen.

Op de term 'leefbaarheid' kwamen verschillende reacties variërend van:

- De aanwezigheid van winkelveorzieningen
- Veiligheid
- Gemoedelijkheid binnen het dorp
- Woon en werkverkeer

De voorzieningen in alle drie dorpen zijn minimaal. In elk dorp zijn er nog 3 voorzieningen te vinden (café-restaurant, dorps huis en basisschool). De dorpsbewoners zijn daarom afhankelijk van andere dorpen of steden om hun boodschappen te halen, activiteiten te doen, etc. De geïnterviewden geven aan dat ze ondanks dat, toch eigenlijk geen voorzieningen missen. Ze zijn gemiddeld allemaal nog goed mobiel, door middel van eigen vervoer, om naar de omliggende dorpen/steden toe te gaan voor diensten of andere behoeften (zoals boodschappen) die men nodig heeft. Wel benoemden een aantal ondervraagden het punt openbaar vervoer. Dit is over het algemeen slecht. Verder is er in elk dorp een dorpsbode aanwezig die belangrijke nieuwsfeiten verspreidt. Daarin wordt aandacht besteedt aan diverse onderwerpen waarbij het dorp gebaat is, zoals preventie, activiteiten, nieuwsfeiten en andere voor de hand liggende onderwerpen.

Sociaal netwerk

Uit de resultaten van de interviews blijkt dat de interviewers het belangrijk vinden dat er voldoende activiteiten binnen het dorp aanwezig zijn, op deze manier wordt er meer ondernomen en is er eerder sociaal contact tussen de mensen. Daarnaast komt bij alle dorpen naar voren dat er plaats is voor een hechte gemeenschap waarbij sfeer, gezelligheid en gezamenlijk dingen ondernemen centraal staan. De één staat hier echter meer open voor dan de ander. Anderen heeft als dorp weinig activiteiten voor jongeren, in de andere 2 dorpen zijn er activiteiten zoals toneel en sportverenigingen. Over de zorgboerderij (of wooncentrum) in het dorp is iedereen positief te spreken.

Veel mensen denken dat er meer uitgehaald kan worden in de vorm van een steunpuntfunctie. Op de vraag "Kan de zorgboerderij ook wat voor de omgeving betekenen?", kwamen verschillende ideeën los.

- Winkeltje/theehuis	- Vrijwilligersrol
- Servicepunt (bv. huisarts, apotheek)	- Klussendienst
- Opendagen	- Zaalverhuur (bv. feesten/verjaardagen)

Gezondheid

Over de zorg is iedereen tevreden, de meesten zijn (nog) niet afhankelijk van zorg. Het is voor hen geen probleem om bij een zorginstantie of huisarts te komen. De zorginstanties en de huisarts bevinden zich wel in de naast gelegen dorpen/steden.

Voor minder mobiele mensen zijn er in de wijde omgeving vrijwilligershulpdiensten (denk aan 'steunsteet' (centrale ontmoetingsplek/dienstencentrum), hulpdienst voor huis/tuin klussen en 'de helpende hand' uit Winsum (vrijwilligershulpdienst) om hen bij klusjes te ondersteunen. Te denken valt aan het ophalen van medicijnen, tuinonderhoud, boodschapjes enz.

Veiligheid

Vrijwel alle ondervraagden gaven aan zich erg veilig te voelen. Toch valt op te maken dat er wel sprake is kleinschalige criminaliteit zoals vernieling of diefstal.

Bijna alle geïnterviewden hebben een hond, die als waakhond fungeert. Sommigen hebben zelf ganzen om hun erf te behoeden voor vreemden.

Werk en inkomen

Er is weinig werkgelegenheid op het platteland. De voornaamste reden hiervan is dat er nog maar weinig 'echte' boerderijen zijn. Er zijn daardoor geen werknemers op de boerderij meer nodig. Ook de voorzieningen zijn bijna allemaal verdwenen waardoor werk afneemt.

Conclusie:

Met de omgevingsinterviews wilden we bereiken dat we genoeg bruikbare informatie zouden krijgen met betrekking tot ons onderzoek om vervolgens tot de conclusies te komen. We hebben 30 interviews afgenomen waar voldoende bruikbare informatie uit is gekomen.

De geïnterviewden kijken vanuit eigen perspectief naar de leefbaarheid, de (woon)zorgboerderij en de steunpuntfuncties. Er zijn veel nieuwe ideeën en punten benoemd waar we duidelijke conclusies uit konden trekken.

Expertinterviews:

Hieronder de resultaten van de expertinterviews. De volgende experts hebben wij hiervoor benaderd; Loes Lestestuiver (subsidies), Bas de Wit (Lekker Leven), Frits van Kordelaar (Oude Ambt), Harm de Groot (Woonconcepts), Jetse van der Meer (Woonservice Drenthe), Margreet Houwing (Zorgboerderij De Mare, Westervelde), Martin en Greet Cazemier (Zorgboerderij De Oude Nadorst, Groningen), Sylvia van der Laan (Stichting Droomkinderen), Trijn Pranger (Zorgboerderij Het Boshuis Anderen), Richard Blommenstein (Zorgboerderij Olde Witte Schoule, Vriescheloo), Zorgboerderij De Wiershoek (Beijum, Groningen), Zorgboerderij Hoeve Paradij (Aduard), Zorgboerderij Filadelfia (Kardinge, Groningen). Per expert hebben wij verschillende vragen gesteld op het gebied van hun kennis.

In totaal zijn er 13 expertinterviews afgenomen voor dit onderzoek.

De experts zijn beroepsmatig op het gebied van, financiën, wonen, welzijn en zorg en leefbaarheid. En hebben hier dus ook verstand van. Ook zijn er 4 expertinterviews afgenomen bij eigenaren van (woon)zorgboerderijen.

Steunpuntfuncties

Aan een aantal van de geïnterviewden is de vraag gesteld, wat men verstaat onder een steunpuntfunctie. Zij denken bij een steunpuntfunctie aan:

- een plek waar mensen, vooral senioren terecht kunnen met hun vragen op het gebied van wonen, welzijn en zorg'.
- 'kleinschalige voorzieningen in een dorp of wijk, waar in het kader van de haal en brengfunctie, mensen zoveel mogelijk voorzieningen kunnen bereiken of zoveel mogelijk voorzieningen (in de steunsteek) neer kunnen leggen om daar ook de nodige hulpverlening aan te kunnen bieden'.

Hoe zou een steunpuntfunctie moeten worden opgezet?

Hieronder adviezen van de experts:

- Eerst onderzoeken wat er is en wat er mist in de omgeving.
- Aansluiting zoeken bij een organisatie of activiteit waar mensen naar toekomen, bijvoorbeeld dagopvang of bibliotheek etc.
- Samenwerken met gemeenten en welzijnsorganisaties is een voorwaarde.

Ook hebben we enige experts gevraagd naar de mogelijkheden die een zorgboerderij kan bieden op het vlak van steunpuntfuncties.

Financiële, maatschappelijke en wettelijke kaders

Financieel kan een steunpuntfunctie worden opgezet door hulp van vrijwilligers, door samenwerking tussen gemeente, zorg, welzijnsinstellingen en de corporatie.

Ook moet er bij het opzetten gedacht worden aan overheidssubsidies (Europese, landelijke, provinciale en plaatselijke), fondsen, donateurs en plaatselijke zaken/bedrijven.

Vanuit de PGB (persoongebonden budget), kan men ook geld halen om een steunpuntfunctie op te starten.

Welke wet- en regelgeving kunnen aan de orde komen bij het creëren van een steunpuntfunctie?

De wet WMO staat voor Wet Maatschappelijke Ondersteuning. Het doel van de WMO is dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen.

Interviews eigenaren (woon)zorgboerderijen

De eigenaren van de (woon)zorgboerderijen zijn allemaal niet erg bekend met steunpuntfuncties. Ze hebben wel ideeën voor de toekomst om hun (woon)zorgboerderij aantrekkelijker/beschikbaarder te kunnen maken. Ze willen meer voor de omgeving gaan betekenen, maar ook hun doelgroep verbreden door aan diverse cliënten onderdak te bieden. De eigenaren willen graag:

- Logeren vervangen door wonen
- Ruimte/schuur bouwen voor woning en binnenbak
- Boerderij ombouwen tot appartementen
- Creatieve therapie beginnen, dit is een professionele behandelingsvorm die aan verschillende cliëntgroepen ondersteuning biedt.
- Internet café voor ouderen opzetten
- Omdat er geen dorps huis is, zouden sommige activiteiten die nu op school worden gedaan, eventueel ook op de zorgboerderij gedaan kunnen worden
- Crisisopvang voor jongeren organiseren
- Chronisch zieken opvangen
- Remiscentie (terug naar vroeger, voor (dementerende)ouderen)
- Kas met zwembad maken
- Kerststukjes maken en eventueel verkopen
- Educatieruimte opzetten
- Thee/koffie drinken voor mensen van buitenaf
- Kippen nemen en eieren aan de weg verkopen
- Winkeltje beginnen/uitbreiden
- Ambulant iets gaan doen, meer voor de omgeving gaan betekenen.
- Nieuwjaarsborrel op de boerderij houden (voor de omgeving)

Financiën

De eigenaren van de (woon)zorgboerderijen komen financieel allemaal net rond.

Het blijft moeilijk om financieel een (woon)zorgboerderij op te starten.

Uit de volgende punten halen zij hun geld:

- PGB vanuit de AWBZ (wordt logeren ook uit betaald voor diverse doelgroepen)
- AWBZ vergoedingen voor alle burgers die hier recht op hebben.
- Vanuit een stichting werken, dit betekent dat ze financieel winst mogen maken.
- Stagefonds voor onder andere SPW/SPH stagiaires
- Vergoeding van VanBoeijen, stichting die zich op het gebied van wonen-, welzijn- en zorg inzet voor verstandelijk gehandicapten
- Uitkeringen voor diverse doelgroepen, denk hierbij bijvoorbeeld aan een Wajong-uitkering. Deze is bestemd voor jongeren met een handicap.
- Een eigen bijdrage voor extra zorg en huur van een kamer/appartement
- Krijgen kleding en materialen van Staatsbosbeheer

Een aantal experts zijn het er over eens dat het van belang is dat alle (woon)zorgboerderijen aan een 'keurmerk' moeten voldoen. Dit omdat er steeds vaker vanuit financieel oogpunt een zorgboerderij wordt gestart. Door een kwaliteitskeurmerk te gebruiken, moeten de oprichters van een (woon)zorgboerderij aan een aantal eisen voldoen voordat hij of zij hiermee gaan starten.

Op deze manier worden er ook kwaliteitseisen aan het oprichten van steunpuntfuncties gesteld. Het is hierbij van belang dat zorgverleners professioneel en deskundig handelen. Ook wat betreft de hygiëne,- en veiligheidsvoorschriften.

Leefbaarheid

Op de vraag wat men onder leefbaarheid verstaat, kwam het volgende antwoord:

‘Leefbaarheid is dat mensen in hun eigen omgeving zo optimaal mogelijk kunnen genieten van werk, wonen en welzijn’.

Omgeving

Uit de interviews blijkt dat mensen in het begin allemaal stroef reageren als duidelijk wordt dat er een (woon)zorgboerderij in hun omgeving komt. Ze vinden het vaak eng, vervelend en zijn het er niet mee eens dat er een zorgboerderij wordt opgezet.

Om deze negatieve reacties te voorkomen, is het van belang om alles wat tijdens de oprichting bedacht wordt laten weten aan de omgeving. Zolang er niet geheimzinnig wordt gedaan naar anderen toe, zijn de mensen in de omgeving vaak al positiever.

Om de omgeving meer bij de plannen te betrekken, kunnen er verschillende bijeenkomsten georganiseerd worden voor de eventuele belangstellenden. Het kan helpen door de mensen mee te laten denken. Ook hieruit kunnen weer mooie ideeën ontstaan. Mensen stoten het ‘vreemde’ af. Door ze er bij te betrekken wordt het sneller geaccepteerd en wordt de (woon)zorgboerderij solider en aantrekkelijke gemaakt.

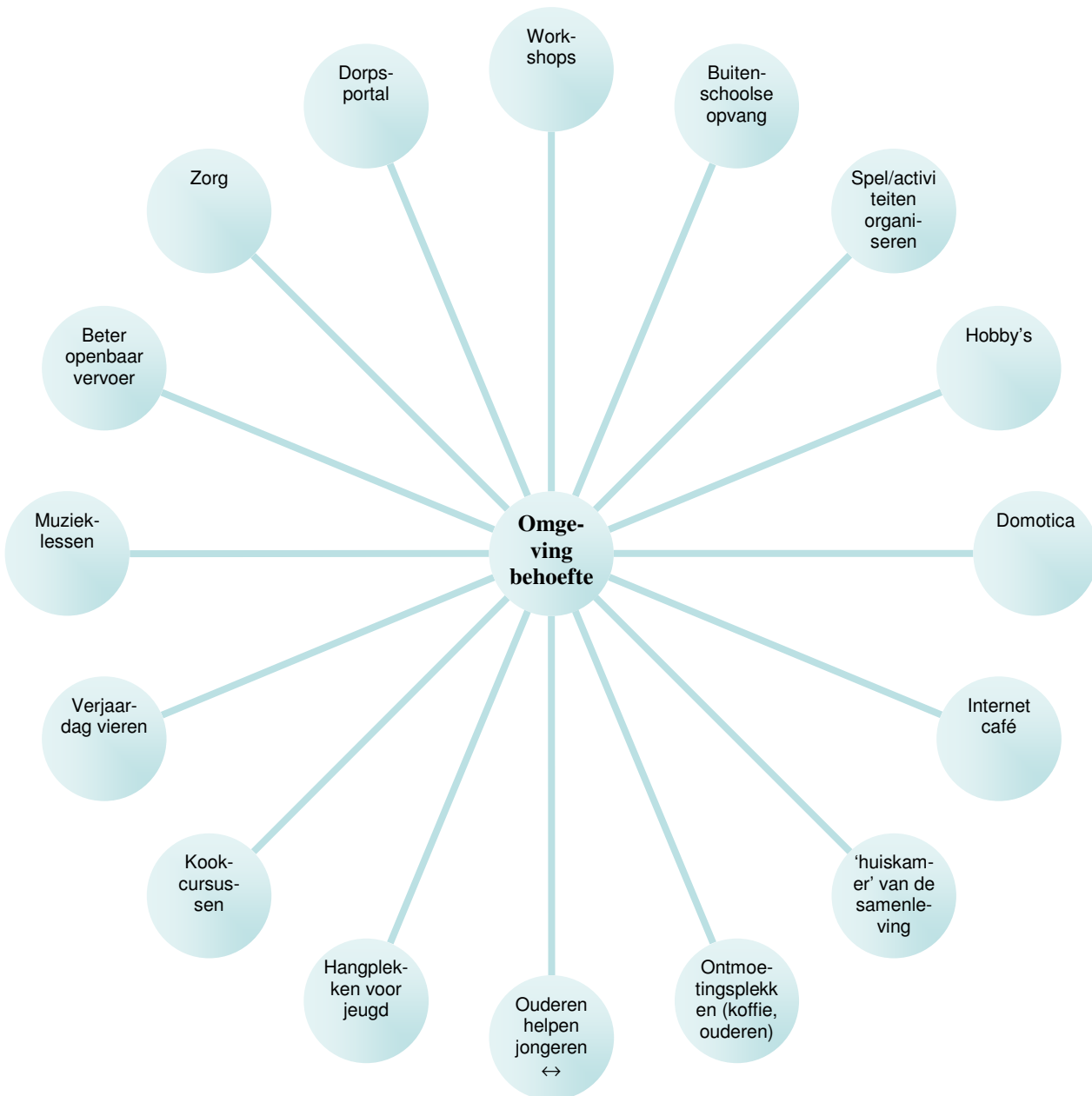
Conclusie:

Doordat wij zoveel mogelijk verschillende experts hebben geïnterviewd, hebben wij brede en uiteenlopende informatie gekregen voor ons onderzoek.

Op de gebieden van leefbaarheid, zorgboerderijen, financiën, wetten -en regelgeving en steunpuntfuncties hebben wij van de expertinterviews veel informatie gekregen wat van pas kan komen bij de conclusie van ons onderzoek.

Brainstorm:

We hebben tijdens onze onderzoeksperiode een themaochtend op school gehouden voor experts (op gebied van leefbaarheid, steunpuntfuncties, financiën en wettelijke kaders) en studenten. Tijdens deze ochtend hebben we een brainstorm en een discussie over een aantal stellingen gehouden. Het doel van de brainstorm was dat er naar voren zou komen wat de behoefte van de omgeving zou zijn met betrekking tot steunpuntfuncties en voorzieningen. Ook moest er naar voren komen waar de experts aan dachten bij de term 'steunpuntfunctie'. Hieronder de resultaten in twee diagrammen uitgewerkt.

Conclusie:

Aan de hand van onze brainstormsessie en stellingen wilden we bereiken dat er vernieuwende ideeën ontstonden, waardoor we gedurende ons onderzoek in de juiste richting werden geholpen. Het was een zeer vindingrijke brainstorm. Er zijn veel vernieuwende ideeën ontstaan waar wij voor ons onderzoek zeker wat mee kunnen. Uit de stellingen zijn ook nieuwe ideeën ontstaan. Wel hadden we hier meer op in kunnen gaan om zo nog meer verdieping eruit te kunnen halen. Dit was helaas niet mogelijk vanwege de strakke planning en tijdslimiet van die ochtend.

Er bestaan overeenkomsten tussen de uitkomsten van de expertinterviews en die van de brainstormsessie. Wij hebben meer, vergelijkende en aanvullende informatie uit de brainstorm kunnen halen. Hieruit kunnen we concluderen dat de verkregen informatie valide is.

Conclusie

Dit hoofdstuk beschrijft de bevindingen van ons onderzoek. Hierbij geven we antwoord op onze hoofdvraag. De hoofdvraag waar wij ons onderzoek op hebben gebaseerd is de volgende: “Welke rendabele (innovatieve) (woon-, welzijn- en zorg)steunpuntfuncties kun je toevoegen aan (potentiële) (woon)zorgboerderijen, gebaseerd op de behoeften van de directe omgeving?”.

Vooraf moeten we opmerken dat we niet op alles uit de hoofdvraag antwoord hebben kunnen geven, zie hiervoor de aanbevelingen. Daarnaast kunnen we op basis van de interviews en enquêtes geen algemene conclusies voor alle (woon)zorgboerderijen met steunpuntfuncties trekken. Er bestaan verschillende soorten (woon)zorgboerderijen die ieder hun eigen ideaal nastreven, daarom zal het lastig blijven om een algemene conclusie te trekken.

Op grond van de 5 pijlers van Quality of Life (eerder vermeld in dit rapport), zijn we tot deze conclusie gekomen. We laten per kopje de bevindingen van ons onderzoek zien. Hierbij hebben we rekening gehouden met de wensen en behoeften van de omgeving. Kortom de uitkomsten van de omgevingsanalyses zijn gebruikt voor de vormgeving van dit hoofdstuk.

Huisvesting/locatie

“Een leefbaar platteland is een platteland waar het goed leven én werken is. Een vitale economie en een vitale gemeenschap hebben elkaar nodig (ministerie van LNV).”

De geïnterviewden van de omgeving gaven als antwoord op de vraag; wat is leefbaarheid?, de volgende antwoorden:

- De aanwezigheid van winkelvoorzieningen
- Veiligheid
- Gemoedelijkheid binnen het dorp
- Woon en werkverkeer

In de dorpen waar de omgevingsinterviews zijn gehouden zijn er nog weinig voorzieningen over. De voorzieningen die nog wel in de dorpen aanwezig zijn, zijn de basisschool, dorps huis en café/restaurant. Veel van de geïnterviewden gaven aan dat ze aan de situatie gewend zijn geraakt. Ouderen gaven echter aan dat ze nu toch wel de voorzieningen missen, omdat ze afhankelijk beginnen te worden van anderen.

Zorgboerderijen kunnen hier op inspelen door voorzieningen of steunpuntfuncties te creëren waardoor o.a. gezinnen het aantrekkelijk blijven vinden om op het platteland te blijven wonen. Voor de oudere generaties zou een zorgboerderij met eventuele steunpuntfuncties een uitkomst kunnen bieden.

‘Omgeving’

Uit de expertinterviews blijkt dat de mensen uit de omgeving in het begin allemaal stroef reageren wanneer er een (woon)zorgboerderij in hun omgeving komt. Na verloop van tijd verbetert dit. Het is belangrijk dat er meer interactie vanuit (woon)zorgboerderijen komt zodat de omgeving meer op de hoogte is hun plannen en activiteiten. De drempel wordt hierdoor lager.

Sociaal netwerk

De geïnterviewden uit de omgeving van de zorgboerderij gaven aan het erg belangrijk te vinden dat er voldoende activiteiten binnen het dorp aanwezig zijn.

‘Steunpuntfunctie’

Over de zorgboerderij (of wooncentrum) in het dorp zijn de geïnterviewden positief te spreken. Veel mensen uit de omgeving, en ook de experts, denken dat er meer uitgehaald kan worden in de vorm van een steunpuntfunctie. Te denken valt aan:

- Winkeltje/theehuis
- Servicepunt (bv. huisarts, apotheek)
- Zaalverhuur (bv. feesten/verjaardagen)
- Boerderij ombouwen tot appartementen
- Reminiscentie (terug naar vroeger voor (dementerende) ouderen)
- Vrijwilligersrol
- Klussendienst
- Opendagen
- Internetcafé voor ouderen opzetten

Financieel kan een steunpuntfunctie worden opgezet door hulp van vrijwilligers, samenwerking met gemeenten, zorg,- en welzijnsinstellingen en woningcorporaties. Ook moet er bij het opzetten gedacht worden aan overheidssubsidies (Europese, landelijke, provinciale en plaatselijke), fondsen, donateurs en plaatselijke zaken/bedrijven. Vanuit de AWBZ kan men ook geld halen om een steunpuntfunctie op te starten. Het persoonsbonden budget (PGB) is een manier om hiervan gebruik te maken. Het zorgkantoor keert dan een geldbedrag uit aan de bewindsvoerder van de cliënt.

Gezondheid en veiligheid

De geïnterviewden uit de omgeving geven aan dat ze erg tevreden zijn over de zorg die in hun omgeving geboden wordt. Sommige ondervraagden gaven aan de afstand, die ze voor een zorgverlener af moeten leggen, een minpunt te vinden. Met name minder mobiele mensen, zij zijn op die manier afhankelijk van anderen (openbaar vervoer, taxi of familieleden). Wat betreft de veiligheid ten aanzien van criminaliteit, voelt iedereen zich in zijn of haar eigen dorp zeer veilig.

Werk en inkomen

Uit te omgevingsinterviews kwam naar voren dat de terugloop van agrarische bedrijven in belangrijke mate gezien wordt als reden voor de terugloop van de werkgelegenheid. In de plattelandsgebieden bleek echter dat er zeer weinig werk te krijgen is. Bovendien zijn er veel vutters die op het platteland gaan wonen en westerlingen die een woning kopen als 2^e huis. Voor starters zijn de huizen meestal te duur.

‘Financiën’

Uit de expertinterviews van de eigenaren van een (woon)zorgboerderij is naar voren gekomen dat het merendeel financieel maar net rond kan komen.

De middelen die ervoor zorgen dat ze rond kunnen komen zijn:

- PGB vanuit de AWBZ (wordt logeren ook uit betaald voor diverse doelgroepen)
- AWBZ vergoedingen voor alle burgers die hier recht op hebben.
- Vanuit een stichting werken, dit betekent dat ze financieel winst mogen maken.
- Stagefonds voor onder andere SPW/SPH stagiaires
- Vergoeding van VanBoeijen, stichting die zich op het gebied van wonen-, welzijn- en zorg inzet voor verstandelijk gehandicapten
- Uitkeringen voor diverse doelgroepen, denk hierbij bijvoorbeeld aan een Wajong-uitkering. Deze is bestemd voor jongeren met een handicap.
- Een eigen bijdrage voor extra zorg en huur van een kamer/appartement
- Krijgen kleding en materialen van Staatsbosbeheer

Een aantal experts gaven aan dat er tegenwoordig eerder vanuit een financieel oogpunt naar het opzetten van een (woon)zorgboerderij wordt gekeken. De behoeften van de ‘hulpboeren’ wegen hierin minder mee.

Aanbevelingen

In dit hoofdstuk kunt u lezen wat onze aanbevelingen zijn voor vervolgonderzoek en adviezen naar aanleiding van ons onderzoek en de ontvangen onderzoeksresultaten.

Onze aanbeveling is om zoveel mogelijk terugkoppeling van experts op de algemene handreiking te vragen om de algemene handreiking zo up-to-date te houden om mee te kunnen bewegen met de maatschappelijke ontwikkelingen. Door dit document aan zo veel mogelijk geïnteresseerden te laten lezen en/of gebruiken zal de meeste terugkoppeling plaatsvinden. De wijzigingen en verbeteringen van de algemene handreiking zou bijgehouden moeten worden door de USUS Concepts de opdrachtgever.

Om een steunpuntfunctie aantrekkelijker voor de omgeving te maken, is het belangrijk dat de zorgboerderij voor naamsbekendheid van de steunpuntfunctie zorgt. Dit kan door middel van PR, waaronder advertenties in dorps en regiokranten, Internet en open dagen. Uit onderzoek blijkt dat het organiseren van landelijke open dagen, waarbij het belang van steunpuntfuncties besproken wordt, een belangrijke meerwaarde voor de zorgboeren op zou kunnen leveren. Voor sommige zorgboeren is het namelijk nog onbekend dat er veel meer uit hun steunpunt gehaald kan worden.

Een steunpuntfunctie kan veel betekenis hebben voor diens omgeving, maar dan wel in overleg. Door onder goed geprofileerde zorgboerderijen omgevingsanalyses en behoefteonderzoek te doen, kan dit landelijk als voorbeeld fungeren waarbij een sterk steunpunt het uitgangspunt is. Ook breder verstrekte zorg, zoals het creëren van een servicepunt voor de niet directe omgeving van de zorgboerderij, kan hier een voorbeeld van zijn.

Verder blijkt uit ons onderzoek dat samenwerken met andere zorgboerderijen een belangrijke meerwaarde kan opleveren. Dit doordat zorgboeren elkaar hulp kunnen bieden bij de uitvoering van steunpuntfuncties. Zorgboerderijen met bijvoorbeeld een zorgfunctie als uitgangspunt kunnen bij andere zorgboeren nieuwe kennis en ervaring opdoen op het gebied van woon- en/of welzijnsfuncties. Ze zouden met andere zorgboeren hierover contact kunnen opnemen.

Ook moeten we vermelden dat sommige deelaspecten van ons onderzoek minder van belang zijn geweest. We hebben vanwege tijdgebrek minder aandacht aan de punten, innovatief, wet- en regelgeving en rendabel besteed. Bij vervolgonderzoek zou hier meer aandacht aan besteed kunnen worden.

Discussie

Een punt van discussie is de uitvoering van het omgevingsonderzoek. We hebben drie zorgboerderijen voor ons onderzoek onderzocht. Het punt is dat dit niet een algemeen beeld van de hele situatie laat zien. Het was daarom voor het onderzoek beter geweest om meer zorgboerderijen te onderzoeken, dit was voor ons echter niet haalbaar vanwege het korte tijdsbestek. We hebben namelijk een half jaar de tijd gekregen om dit project te voltooien.

Verder hebben we de deelaspecten rendabel, innovatief en wet- en regelgeving minder goed uitgediept. Omdat er zoveel wetten en regels bestaan op het gebied van leefbaarheid, is het vanzelfsprekender om hierover advies bij adviseurs in te winnen. Daarnaast zijn er verschillende soorten zorgboerderijen, waardoor het lastig is om een algemeen advies te geven. Ook bij de aspecten rendabel en innovatief zijn we tegen een discussiepunt aangelopen. Tijdens het onderzoek is hier namelijk weinig over naar voren gekomen. Vandaar dat we hier minder aandacht aan besteedt hebben.

Wat de enquêtes betreft, hebben we hier maar weinig van teruggekregen. De informatie die we daardoor eruit hebben kunnen halen was minimaal en niet altijd even bruikbaar voor ons onderzoek. Wel hebben wij door het vergelijken van de enquête gegevens met de gegevens die wij hebben verkregen door middel van literatuurstudie, interviews in de omgeving en met diverse experts zo nodig dingen aangevuld.

Naar aanleiding van onze themaachtend en het vergelijkend onderzoek wat we hebben uitgevoerd, zijn we erachter gekomen dat er op het vlak van kwaliteitszorg rondom zorgboerderijen nogal wat knelpunten heersen. Reden hiervoor kan zijn dat zorgboeren uit financiële overwegingen een zorgboerderij zijn begonnen.

Referenties

Boeken:

- Baarda, D.B., Goede, M.P.M. de, Teunissen, J., Basisboek Kwalitatief Onderzoek. Uitgeverij Stenfert Kroese, tweede geheel herziene druk, Groningen, 2005.
- Baarda, D.B., Goede, M.P.M. de, Basisboek Methoden en Technieken. Uitgeverij Wolters-Noordhoff, vierde geheel herziene druk, Groningen, 2006.

Websites:

Bekeken op 23 september 2008:

Hanzehogeschool Groningen <http://www.hanze.nl>
USUS Concepts: <http://www.ususconcepts.nl/>
Boerderij tijdschrift: <http://www.boerderij.nl/>
Dossier Verbrede landbouw: <http://www.agriholland.nl/dossiers/verbredelandbouw/home.html>
Project: De empirie van de verbrede landbouw
<http://www.onderzoekinformatie.nl/nl/oi/nod/onderzoek/OND1321151/>
Verbrede landbouw: http://www.lto.nl/nl/5140815-Verbrede_landbouw.html
Centraal Bureau Statistiek: www.cbs.nl

Bekeken op 25 september 2008:

Begrip draagvlak
<http://www.encyclo.nl/begrip/draagvlak>
Project: Ketenversterking verbrede landbouw
<http://www.narcis.info/research/RecordID/OND1321141/Language/nl/;jsessionid=xg9kix6sbyx>
Kansen in verbrede landbouw:
<http://www.gibogroep.nl/AGRO/Kanseninverbredelandbouw/tabid/1697/Default.aspx>
Model, maar fout in website:
<http://www.ruimtemonitor.nl/content/compendium.aspx?pid=34&id=3751&themeld=-1>
Artikel: Verbrede landbouw niet populair: <http://www.agd.nl/1055408/Nieuws/Artikel/Verbrede-landbouw-niet-populair.htm>
Werkplaats Philiën (deels) overgenomen door Roeg en Roem.
www.werkplaatsgroningen.nl, www.roegenroem.nl

Bekeken op 3 oktober 2008:

Staatsbosbeheer
<http://www.staatsbosbeheer.nl/>
Landschapsbeheer
<http://www.encyclo.nl/begrip/Landschapsbeheer>
Van idee tot uitvoering:
<http://www.ltonoordadvies.nl/Landbouw/Bedrijfsontwikkeling/VerbredeLandbouw/tabid/255/language/nl-NL/Default.aspx>
Plattelandsorganisaties voor versterking verbrede landbouw
http://www.hetInvloket.nl/portal/page?_pageid=116,1641053&_dad=portal&_schema=PORTAL&_news_item_id=21092
Artikel: Kansenscanner verbrede landbouw helpt ondernemers:
http://www.noordtopics.nl/business/2007_02_12-4.shtm
<http://www.bisonline.be/main/bronnenboek>
<http://www.vandale.nl/vandale/opzoeken/woordenboek/?zoekwoord=vergrijzing>
<http://www.vandale.nl/vandale/opzoeken/woordenboek/?zoekwoord=sector>
<http://www.aat-ned.nl/wwwopac.exe?databa>
<http://www.vandale.nl/vandale/opzoeken/woordenboek/?zoekwoord=platteland>
<http://www.fov.be/IMG/doc/begrippenlijst>

Bekeken op 8 oktober 2008:

Definitie: Verbrede landbouw: <http://www.encyclo.nl/begrip/verbrede%20landbouw>

Verbrede landbouw in Amstelland en Vechtstreek

<http://www.ltonoord.nl/nl/25222685->

[%5BLink_page%5D.html?location=111900717162725,10001951](http://www.ltonoord.nl/nl/25222685-%5BLink_page%5D.html?location=111900717162725,10001951)

Buurtsupers voor mensen met een beperking: www.supportenco.nl

Particulier initiatief waar jongeren met autisme begeleid worden: www.stichtingdroomkinderen.nl

Steunstees Oost-Groningen: www.steunstee.nl

Project in Friesland: www.skewiel-trynwalden.nl/

Bekeken op 9 oktober 2008:

Artikel die 2 concepten met elkaar vergelijkt

<http://www.kenniscentrumwonzorg.nl/doc/woonzorgzones/Wonen%20in%20een%20dorp%20met%20zorg.pdf>

www.zorgboeren.nl

[http://www.passiflorahoeve.nl/\(woon\)zorgboerderij.php](http://www.passiflorahoeve.nl/(woon)zorgboerderij.php)

<http://www.scp.nl/publicaties/persberichten/9037702295.shtml>

<http://www.hanze.nl/home/Schools/Academie+voor+Architectuur+Bouwkunde+Civiele+Techniek/Opleidingen/Minor/Atelier+Wonen+Welzijn+en+Zorg>

Bekeken op 21 oktober:

http://www.villakobus.nl/boe010_ONverbreding.pdf

<http://www.thesauruszorgenwelzijn.nl/wel>

<http://www.encyclo.nl/begrip/welzijnsfuncties>

<http://www.landbouwzorg.nl/index.php?pagid=76&hb=148>

<http://www.landbouwzorg.nl/index.php?pagid=76&dg=zb>

<http://www.groenlinksgroningen.nl/notas/Zorgboerderijen.pdf>

[http://www.groenlinksgroningen.nl/notas/Zorgboerderijen%20\(vervolg\).pdf](http://www.groenlinksgroningen.nl/notas/Zorgboerderijen%20(vervolg).pdf)

Bekeken op 23 oktober:

<http://www.ekbouwadvies.nl/bouwbesluit/gebruiksfunctie/gebruiksfuncties.asp>

http://www.ivozh.nl/Catalogus/catalogus_alfa.shtml

http://www.landbouwzorg.nl/nieuwsbrieven/nieuwsbrief_17.html

Bekeken op 25 oktober:

[Thedingsweert.nl](http://www.thedingsweert.nl)

http://www.ludoclaes.be/startende_ondernemer.htm

<http://www.vvhp.nl/winkelenophetplatteland.asp?hid=1&sid=36>

<http://www.vpnotarissen.nl/doc11.htm>

<http://www.mkb servicedesk.nl/1024/waar-plaats-pinautomaat.htm>

<http://www.nvb.nl/scrivo/asset.php?id=10988>

<http://www.mkb servicedesk.nl/175/regels-bij-bedrijfsvoering-vanuit.htm>

Bekeken op 8 november 2008:

Trends in de westerse wereld

<http://nl.wikipedia.org/wiki/Individualisering>

<http://www.scp.nl/publicaties/boeken/9037701922.shtml>

<http://www.bestuurskunde.nl/publicaties/bestuurskunde.php?artikel=1996,,5,1,2>

Bekeken op 10 november 2008:

<http://www.biokennis.nl/Publicaties/17072008Boerzorgdatjeboerblijft.htm>

Uitgegeven op Woensdag 30 juli 2008 om 10:56:22 <http://binnenland.nieuws.nl/521045>

<http://www2.alterra.wur.nl/Webdocs/PDFFiles/Alterrapporten/AlterraRapport623.pdf>

<http://www.coevorden.nl/web/show/id=119630/textonly=76704>

<http://www.vvhp.nl/nieuws.asp?ID=1945>

<http://www.eelerwoude.nl/overheden/trends/>

<http://www.encyclo.nl/zoek.php>

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d2/Piramide_van_Maslow.png

<http://www.encyclo.nl/begrip/vermaatschappelijking%20van%20de%20zorg>

<http://nl.wikipedia.org/wiki/Individualisering>

<http://www.scp.nl/publicaties/boeken/9037701922.shtml>

Sociaal-cultureel planbureau

<http://www.scp.nl>

http://www.scp.nl/publicaties/boeken/9037700764/Zekere_banden.pdf

http://www.scp.nl/publicaties/boeken/9037702295/thuis_op_het_platteland.pdf

Landbouwzorg

www.landbouwzorg.nl

De website van Loes Lestestuiver www.loeslestestuiver.nl

<http://www.loeslestestuiver.nl/over.html>

<http://www.kiesbeter.nl/verplegingverzorging/ZorgzwaartepakkettenUitleg/>

http://www.zorgkantoor.nl/Zorgvrager/Default.aspx?page=zorgaanbod_zzp

<http://nl.wikipedia.org/wiki/Behoeften>

www.mens-en-samenleving.infonu.nl

<http://mens-en-samenleving.infonu.nl/sociaal/3839-ouderenvoorzieningen-en-welzijn.html>

<http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/bedrijven/publicaties/artikelen/archief/2007/2007-2097->

[wm.htm](http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/bedrijven/publicaties/artikelen/archief/2007/2007-2097-wm.htm)

www.land-schap.nl

<http://www.brabant.nl/upload/documentatie/i/beleidskader%20integraal%20ouderenbeleid%202005.pdf>

<http://www.avans.eu/Docs/lectoren/gerontologie/bestanden%20lujo/week%2011-12/Nieuwe%20generatie%20DEF.pdf>

<http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/methoden/be>

www.zorggevens.nl